

**Αριστοτέλης, «Πολιτικά»
Ενότητα 11^η-Φάκελος Υλικού**

A. Μετάφραση

Ότι πρέπει, λοιπόν, να θεσπίσουμε νόμους για την παιδεία και ότι αυτήν πρέπει να (την) κάνουμε ίδια για όλους (ή: να έχει δημόσιο χαρακτήρα), είναι φανερό· ποιος λοιπόν θα πρέπει να είναι ο χαρακτήρας αυτής της παιδείας και με ποιον τρόπο πρέπει αυτή να παρέχεται, (αυτά) είναι ανάγκη να μη διαφύγουν της προσοχής μας. Γιατί σήμερα υπάρχουν διαφορετικές απόψεις ως προς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Πράγματι, δεν έχουν όλοι τη γνώμη ότι πρέπει να μαθαίνουν οι νέοι τα ίδια, ούτε με στόχο την αρετή ούτε με στόχο την άριστη ζωή ούτε είναι φανερό αν (η παιδεία) πρέπει να έχει στόχο της περισσότερο την άσκηση και την καλλιέργεια του νου ή τη διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα· αν ξεκινήσουμε από την εκπαίδευση που παρέχεται σήμερα, η έρευνά μας θα βρεθεί αντιμέτωπη με μεγάλη σύγχυση και δεν είναι καθόλου φανερό αν (η παιδεία) οφείλει να επιδιώκει αυτά που είναι χρήσιμα για τη ζωή ή αυτά που οδηγούν στην αρετή ή αυτά που απλώς προάγουν τη γνώση (γιατί όλες αυτές οι απόψεις έχουν βρει κάποιους υποστηρικτές)· και σχετικά με αυτά που οδηγούν στην αρετή δεν υπάρχει καμιά απολύτως συμφωνία (εξάλλου καταρχήν δεν έχουν όλοι την ίδια ιδέα για την αρετή που τιμούν· επομένως, είναι φυσικό να υποστηρίζουν διαφορετικές γνώμες και ως προς την άσκησή της). Είναι λοιπόν φανερό ότι (οι νέοι) πρέπει να διδάσκονται από τα χρήσιμα τα πιο απαραίτητα· όμως είναι φανερό ότι όχι όλα, δεδομένου ότι οι ασχολίες διακρίνονται σε αυτές που ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους και σε αυτές που δεν ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους και ότι από τα χρήσιμα πράγματα πρέπει να μαθαίνουν όσα δεν θα κάνουν αυτόν που τα μαθαίνει τιποτένιο. Και πρέπει να θεωρούμε ότι είναι τιποτένια αυτή η ασχολία και αυτή η τέχνη και η μάθηση, που κάνει το σώμα ή το μυαλό των ελεύθερων ανθρώπων ακατάλληλο για την άσκηση και τα έργα της αρετής.

Β. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΟΜΟΡΡΙΖΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

νομοθετητέον < **νόμος** + **τίθημι**: νομοθεσία, νομοθέτημα, νομοθετημένος, νομοθέτης, νομοθετικός.

παιδείας, παιδεύεσθαι < **παιδεύω** < **παῖς** (θ. παιδ- + -εύω): απαίδευτος, απαίδευτος, διαπαιδαγώγηση, εκπαίδευση, εκπαιδευτήριο, εκπαιδευτής, εκπαιδευτικός, κολεγιόπαιδο, μοναχοπαιδί, ομορφόπαιδο, παιδαγώγηση, παιδαγωγικός, παιδαγωγός, παιδαριώδης, παιδεία, παίδεμα, παιδεμός, παίδευση, παιδευτικός, παιδί, παιδιάστικός, παιδικός, παιδικότητα, παιδιόθεν, παιδίσκη, παιδοκτόνος, παιδομάζωμα, παιδονόμος, παιδότοπος, παιδοχειρουργική, παίκτης, παιχνίδι, παλιμπαιδισμός, παλιόπαιδο, παραπαιδεία, στερνοπαιδί, ψυχοπαιδί.

ποιητέον < ποιέ-ω > ποιῶ: αντιποίηση, αρτοποιεῖο, αχειροποίητος, θεοποίητος, μεταποιητικός, περιποιητικός, ποίημα, ποίηση, ποιητής, ποιητικός, προσποιητός.

ἔσται < **εἶμι** (ρ. ἐσ-, μι-κατάληξη· με αφομοίωση > ἐμ-μι· με απλοποίηση και αντέκταση > εἶμι): εξουσιαστικός, εσθλός, ετυμολογία, ετυμολογικός, έτυμον, οντολογία, όντως, ουσία, ουσιαστικός, οусиώδης, παρόν, παροντικός, παρουσιαστικό, πεμππουσία.

χρή < χρή, ἥ (= ανάγκη, άκλιτο): άχρηστος, δύσχρηστος, εύχρηστος, χρεία, χρειώδης, χρεόγραφο, χρεολύσιο, χρήστης, χρηστικός.

δεῖ: αδέητος, δέηση, δεητικός ενδεής, ένδεια.

λανθάνειν < **λανθάνω** (θ. ληθ-, λᾶθ-. Ο ενεστώτας προήλθε από: θ. λαθ-+ πρόσφυμα **ν** πριν τον χαρακτήρα **θ** και **αν** μετά τον χαρακτήρα > λανθάνω. Ο μέλλοντες προήλθε από: θ. ληθ-σ-ω· με αποβολή του οδοντικού **θ** πριν από το **σ** > λήσω): αλάθητος, αλήθεια, αληθής, αληθινός, άληστος, επιλήσμων, λάθος, λάθρα, λαθραίος, λαθρεμπόριο, λαθρέμπορος, λαθρεπιβάτης, λαθροθηρία, λαθροκυνηγός, λαθρομετανάστης, λήθαργος, λήθη, λησμονιά, λησμοσύνη.

άμφισβητεῖται < **άμφισβητέω-ῶ** (< άμφις + θ. βη + προσφύματα **π** και **ε** > άμφισβητέω-ῶ με αύξηση εσωτερική και εξωτερική: ήμφεσβήτουν): άμφισβήτηση, άμφισβητήσιμος, άμφισβητίας, αναμφισβήτητα, αναμφισβητήτως.

ὑπολαμβάνουσι, εἴληφε < ὑπό + λαμβάνω (θ. σλαβ-, σληβ-, λαβ- + πρόσφυμα **υ** πριν από τον χαρακτήρα **β** και **αν** μετά τον χαρακτήρα > λα-ν-β-άν -ω· με τροπή του ἔνρινου σε **μ** πριν από το χειλικό **β** > λαμβάνω. θ. ληβ-σ-ομαι > λήψομαι. Ο παρακείμενος προέκυψε από: σε-σλα-φα > σε-σλη-φα· με αφομοίωση > σε-λλη-φα· με απλοποίηση > σε-λη-φα· με αποβολή του **σ** > ἔ-λη-φα· με αντέκταση > εἴληφα): ακατάληπτος, αμεροληψία, αμφιλαφής, ανεπανάληπτος, αντιλαβή, αντιληπτός, αντίληψη, απολαβή, ασύλληπτος, δικολάβος, εικονολήπτης, επανάληψη, επιληψία, εργολάβος, εύληπτος, ευυπόληπτος, ηχολήπτης, ηχοληψία, θρησκολήπτος, θρησκοληψία, κατάληψη, λαβή, λάφυρα, λήμμα, λήπτης, λήψη, μεροληψία, μετάληψη, παραλαβή, παραλήπτης, περιληπτικός, περίληψη, προκατάληψη, προληπτικός, πρόσληψη, συλλαβή, σύλληψη, υπόληψη, υπολήψιμος, χειρολαβή.

μανθάνειν, μάθησιν < **μανθάνω** (θ. μαθ- + πρόσφυμα **υ** πριν από τον χαρακτήρα **θ** + πρόσφυμα **αν** μετά τον χαρακτήρα > μανθ -άν -ω· ο μέλλοντας προκύπτει από: θ. μαθ-+πρόσφυμα **ε** > μαθ-έ-σμαι· με έκταση του **ε** σε **η** > μαθήσομαι): αμαθής, άμαθος, αυτόματος, καλομαθημένος, μάθημα, μαθηματικός, μάθηση, μαθησιακός, μαθητεία, μαθητεύω, μαθητής, μαθητικός, οψιμαθής.

νέους < **νέος**: νεανίας, νεανικός, νεανίσκος, νεαρός, νεογέννητος, νεογνό, νεόδητος, νεοελληνικός, νεόκοπος, νεολαία, νεόνυμφος, νεόπλουτος, νεοσσός, νεοσύλλεκτος, νεοσύστατος, νεότατος, νεότερος, νεότητα, νερό (< νηρός < νεαρός = φρέσκος, νωπός: νεαρὸν ὕδωρ > νερό, ουσιαστικοποιήθηκε ο επιθετικός προσδιορισμός και υπερίσχυσε έναντι του ουσιαστικού στην καθημερινή ομιλία), νιότη.

διάνοιαν < **διὰ + νοῦς**: ανοησία, ανόητος, διάνοηση, διανοητικός, διάνοια, δичόνοια, δυσνόητος, έννοια, εννοιολογικός, επινόηση, επινοητικός, εύνοια, ευνοϊκός, κατανόηση, μετάνοια, νοερός, νόημα, νοηματικός, νόηση, νοητικός, νοητός, νουθεσία, νουνεχής, ομόνοια, παρανόηση, παράνοια, παρανοϊκός, προνοητικός, πρόνοια, συνεννόηση, υπόνοια, υπονοούμενο.

πρέπει < **πρέπω**: απρέπεια, απρεπής, άπρεπος, διαπρεπής, ευπρεπής, μεγαλοπρεπής, πρέπον, πρεπόντως, πρεπώδης.

άσκεῖν < **άσκέω-ῶ** (θ. άσκ- + προσφύματα **ι** και **ε** > άσκέζω· με αποβολή του **ι** > άσκέω· με συναίρεση > άσκῶ): ανάσκητος, άσκημα,

άσκηση, ασκηταριό, ασκητήριον, ασκητής, ασκητικός, ενάσκηση,
εξάσκηση, ξιφασκία, σωμασκία.

χρήσιμα, χρήσεις, ἄχρηστον < χρήομαι -ῶμαι: ἀχρησιμοποίητος, ἀχρηστος, δύσχρηστος, εὐχρηστος, ιδιοχρησία, χρήμα, χρηματικός, χρήση, χρησιμοθήρας, χρησιμοποίηση, χρήσιμος, χρησιμότητα, χρησμός, χρήστης, χρηστικός, χρηστός.

τείνοντα < τείνω (θ. τεν- + πρόσφυμα **j** > τενῶ· με αφομοίωση > τέννω· με απλοποίηση > τένω· με αναπληρωματική έκταση > τείνω. θ. ταν-, τᾶ και με ποιοτική μεταβολή στο θέμα τεν- > το-. Ο αόριστος σχηματίστηκε από: ἔ - τεν- σ- α· με αφομοίωση > ἔτεννα· με απλοποίηση > ἔτενα· με αντέκταση > ἔτεινα): ἀνάταση, ἀντέκταση, ἀτενής, ἀτενώς, ἀτονία, ἀτονος, βαρύτονος, διάταση, έκταση, ένταση, εντατικός, έντονος, επέκταση, επεκτατικός, επίταση, επιτατικός, ισότονος, μονοτονία, μονότονος, οξύτονος, παράταση, παρατεταμένος, παράτονος, παροξύτονος, προέκταση, προπαροξύτονος, πρόταση, προτασιακός, ταινία, τάση, τένοντας, τέτανος, τονικός, τονικότητα, τονισμός, τόνος, υπέρταση, υπερτασικός, υπόταση, υποτασικός, υποτείνουσα.

ὁμολογούμενον < ὁμολογέομαι-οὔμαι < ὁμολογος < ὁμοῦ + λέγω: ἐξομολόγος, ομολόγημα, ομολογητής, ομολογία, ομολογιακός, ομολογιούχος, ὁμόλογος, ομολογουμένως.

τιμῶσιν < τιμάω -ῶ < τιμή (θ. τιμᾶ- + πρόσφυμα **j** + κατάληξη -ω > τιμᾶῶ > τιμάω > τιμῶ): ἀνεκτίμητος, ἀέντιμος, ἀντίτιμο, ἀποτίμηση, ἀτίμητος, ἀτιμία, ἀτιμος, ἀτιμωρησία, ἀτιμώρητος, ἀτιμωτικός, διατίμηση, ἐκτίμηση, ἐκτιμητής, έντιμος, ἐντιμότητα, ἐπιτιμητικός, ἐπίτιμος, πολυτίμητος, πρόστιμο, προτίμηση, τιμαλφή (τα), τιμᾶριθμος, τιμή, τίμημα, τιμημένος, τίμηση, τιμητής, τιμητικός, τίμιος, έντιμος, τιμοκατάλογος, τιμοκρατία, τιμολόγιο, τιμωρία, υποτίμηση, υποτιμητικός.

διαφέρονται < διὰ + φέρω (θ. φέρ-, φορ-, φαρ-, φωρ-, φρ-, οἰ-, ἐνεκ-): ἀμφορέας, ἀντιπροσφορά, διαφορά, διαφορετικός, διαφορεικό, διάφορος, διένεξη, διηνεκής, εἰσφορά, ἐκφορά, πολύφερνος, πρόσφορο, προφορικός, συμπεριφορά, σύμφορος, φάρετρα, φερέγγυος, φερνή, φερτός, φερώνυμος, φορά, φόρος, φωριαμός.

διδάσκεσθαι < διδάσκω (θ. δα-, δακ- + πρόσφυμα σκ- + ἐνεστωτικός ἀναδιπλασιασμός **δι** + κατάληξη -ω > δι-δά-σκ-ω): ἀδίδακτος,

δίδαγμα, διδακτήριο, διδακτισμός, διδακτός, δίδακτρα, διδασκαλείο, διδασκαλία, διδάσκαλος, διδαχή, διδάχος.

διηρημένων < δια + αἰρέω-ω (ρ. Φαρ- + πρόσφυμα **j**· με επένθεση > Φαιρ-· με δάσυνση > αἰρ-· με πρόσληψη του προσφύματος **ξ** < αἰρ-έ· με κατάληξη **ω** και συναίρεση > αἰρέω-ω. ρ. Φελ- και Φαλ-· με συλλαβική αύξηση ο αόριστος β': ἐΦελ-ον >· με αποβολή του F > ἔελον· με συναίρεση > εἶλον· η δασεία προέκυψε από αναλογία προς τον ενεστώτα): αιρετικός, αιρετός, αναίρεση, αναιρετικός, αναφαίρετος, αρχαιρεσίες, αφαιρετικός, αφηρημάδα, αφηρημένος, διαίρεση, διαιρετός, διαιρέτης, εξαιρετικός, προαίρεση.

ἐλευθερίων, ἀνελευθερίων, ἐλευθέρων < ἐλεύσομαι (μέλλ. του ἔρχομαι): διέλευση, ελευθερία, ελευθέριος, ελευθεριότητα, ελευθεροστομία, ελευθεροτυπία, ελευθέρωση, ελευθερωτής, Ελευσίνα, παρέλευση, προσέλευση, συνέλευση.

μετέχειν < μετὰ + ἔχω (θ. σεχ-, σχ-, σχ + πρόσφυμα ε > σχε-, > σχη-, ἐχ-): αμέτοχος, ανακωχή, ανεκτικός, ανοχή, άσχημος, ἔξη, εξοχικός, ἔξοχος, κληρουχία, κληρούχος, μέθεξη, μετοχή, μετοχικός, μέτοχος, περιοχή, ραβδούχος, σκηπτούχος, σχεδόν, σχέση, σχήμα, σχηματικός, σχολείο, σχολή,σχόλη.

νομίζειν < νομίζω < νόμος < νέμω (θ. νομίδ- + πρόσφυμα **j** + κατάληξη -ω > νομίδω > νομίζω): νόμισμα, νομισματικός, νομισματοκοπείο, νομισματοκόπτης, νόμος.

ἀπεργάζονται, (ρ. Φεργ-, θ. εργάδ- + πρόσφυμα **j** + κατάληξη -ομαι > ἐργάδjoμαι > ἐργάζομαι. Ο παρατατικός προέκυψε από το θέμα Φεργ- με χρονική αύξηση > ἐ-Φεργαζ- όμην· με αποβολή του F > ἐεργαζόμην· με συναίρεση > εἰργαζόμην): αεργία, άεργος, ακατέργαστος, ανενεργός, ανεργία, άνεργος, απεργία, απεργός, δημιούργημα, δημιουργός, διεργασία, ενέργεια, επεξεργασία, εργαλείο, εργασία, εργάσιμος, εργασιοθεραπεία, εργασιομανής, εργαστήριο, εργάτης, εργατικός, εργατικότητα, εργατοπατέρας, εργατοϋπάλληλος, εργατοώρα, έργο, εργοδηγός, εργολαβικός, εργολάβος, εργολήπτης, εργόχειρο, εργώδης, κακούργημα, κακούργος, καλλιέργεια, κατεργασμένος, κωλυσιεργία, μεταλλουργία, μεταξουργία, μουσουργός, ξυλουργός, όργανο, όργιο, πανούργος, πάρεργο, περιέργεια, περίεργος, προεργασία, ραδιενεργός, ραδιούργος, στικουργός, συνεργατικός, συνεργός, υφαντουργία, χειρουργός.

(www.study4exams.gr)

17-4-2017

9-2-2021

63^ο Γενικό Λύκειο Αθηνών

Μαρία Ευγενίου